

שאלה: כל שנה אני ואשתי קונים בגדים חדשים לפני חג הפסח. שנה זו הייתי טרוד מאד ולא הספקתי. כעת אנו כבר אחרי פסח והגיעו ימי ספירת העומר. אני ואשתי רוצים לקנות בגדים חדשים אבל הרבה אומרים לי שזה אסור, כי אומרים בשם אריז"ל כי אלו הם "ימי הדין" ולא מוצלחים. ואני חושש לקנות שמא זה יקלקל את המזל שלי. אבל מדובר עכשיו להתעכב יותר מחודש ימים! מה עושים?

תשובה: עיקר ימי ספירת העומר אינם שייכים לאבלות. התורה ציתה שנספור את הימים, ממתני שאנו מביאים קרבן העומר, ביום שני של פסח, ועד חג השבועות בו מקריבים "מנחה חדשה". מסביר ספר הזוהר כי בפסח מקריבים "עומר" עשוי משעורים, שהם מאכל בהמה (פסחים ג ע"ב) כי בצאתנו ממצרים לא היתה לנו מעלה רוחנית של לימוד התורה, והיינו רק משוחררים מהשיעבוד. אבל בחג שבועות בו קבלנו את התורה, מקריבים מנחה מהחטים, מאכל אדם. כי עָלֵינוּ בדרגא. זאת היא המשמעות האמתית של ספירת העומר. ו"ספר החינוך" (מצוה ש"ו) מוסיף כי כמו שחתן וכלה סופרים את הימים ממתני שהתארסו עד היום המוצלח בו יכנסו לחופה, כך אנו בני ישראל סופרים את הימים עד נגיע ליום המוצלח של מתן תורה.

אבל אחרי חורבן בית שני, היתה קנאה ותחרות בין תלמידי רבי עקיבא, ולא נהגו כבוד זה לזה. מפני שנאת חנם זו פגעה בהם מגיפה ומתו עשרי וארבעה אלף, והיה חורבן לימוד התורה. כך מסופר במסכת יבמות (סב ע"ב). אבל לא מוזכר בגמרא שנתאבל עליהם.

מנהג אבלות זה התחיל לפני כשש מאות שנה, ומוזכר בטור (או"ח סי' תצג). הוא רק הזכיר שני דברים. מניעת תגלחת ומניעת נישואין. לא הזכיר שום מניעה אחרת מפני האבלות.

אבל הרבה יהודים מקישים בין חמשה שבועות אלו של "ספירת העומר" [עד ל"ג בעומר] לבין "שלשה השבועות" שלפני תשעה באב. בימים ההם באמת נפסק בשולחן ערוך (או"ח תקנ"א) שאין לקנות בגד חדש, כי יצטרך לברך ברכת "שהחיינו" מפני שמחת קניית הבגד. איך יאמר "ברוך שהחיינו וקיימנו... לזמן הזה"? הזמן הוא עצוב, ולא שמחים בו! אבל הגר"א חולק על השולחן ערוך כי אין קשר בין ברכת "שהחיינו" לבין השמחה על תקופה זו. עובדא היא שכאשר אביו של אדם מת, והשאיר אחריו ירושה בשביל הבן, כתוב בגמרא (ברכות נט, ב) כי על הבן לברך בהיותו עדיין בבית הקברות, שתי ברכות. [א] דיין האמת, על הצער שנפקד ממנו אביו. [ב] שהחיינו, שזכה לרכוש וכסף נוסף. והגמרא לא ראתה בכך שום סתירה.

אבל יש כאן היבט נוסף. בימי קדם היו רובם ככולם עניים, ועד שקנו בגד חדש עברה שנה או שנתיים. כי הבגדים עלו ביוקר ולא היה לרוב בני אדם אמצעי תשלום. בימינו ברוך השם המצב השתפר לאין-ערוך. מפני שכלול המיכון, הבגדים בזול. לכולם יש בגדים כפולים, משולשים, מרובעים. להרבה מהציבור אין מקום בארון להכניס עוד בגד. ולכן לא נהוג בימינו לברך "שהחיינו" על קניית בגד חדש, מפני שאין השמחה גולשת ותוססת עד השתפכות הנפש. לכן לדעתי גם בשלושת השבועות מותר לקנות בגד חדש. על פי הגמרא (תענית ל') אין ללבוש בגד חדש רק באותם ימים של אותו השבוע בו חל ט' באב. המנהג ע"פ הירושלמי הוא לא לקנות בגד חדש מאז ראש חודש. אבל אשכנזים נוהגים גם לא ללבוש בגד מכובס מחדש, או בגד חדש שרכשו, מאז ראש חודש אב ואילך.

אבל מה זה נוגע לספירת העומר? כל מהנהגי האבלות בעומר לא הוזכרו ע"י חז"ל. וגם הטור כתב רק מנהג תגלחת ונישואין, לא יותר.

היבט נוסף. רמב"ן (על ויקרא כג, לו) מציין כי הימים שבין פסח ועד לחג השבועות הם כמו חול המועד, כלומר קצת חג. כפי שהבנתי בדבריו, יש בהם מימד של שמחה. מה שכתב האריז"ל שהם ימי הדין, כוונתו שאז מתו תלמידי רבי עקיבא מפני שפגעה בהם מדת הדין על קלקוליהם במדות רעות. אם כנים אנחנו, את זה צריכים אנו לתקן בימים אלו. להפסיק לקטרג איש על אותם השייכים למפלגה אחרת. להפסיק "ללכלך" על הַכְּשָׁרִים של בד"ץ אחר. להפסיק לשנוא מי שמאמין בתורה אבל עובד את ה' באופן אחר משלנו, והוא נוהג על פי רבותיו, יראי ה'.

זהו עיקר תיקון האבלות, כלשון הרמב"ם (הלכות תעניות תחילת פרק ה):
"**יש שם ימים שכל ישראל מתענים בהם מפני הצרות שאירעו בהן כדי לעורר הלבבות ולפתוח דרכי התשובה ויהיה זה זכרון למעשינו הרעים ומעשה אבותינו שהיה כמעשינו עתה, עד שגרם להם ולנו אותן הצרות. שבזכרון דברים אלו נשוב להיטיב שנאמר (ויקרא כ"ו) 'וְהִתְוַדּוּ אֶת עוֹנֵם וְאֶת עוֹן אֲבוֹתֵם'.**"

לצערי, שוכחים את העיקר, ועושים באדיקות ודבקות את הטפל.